

Ansvarlige

investeringer 2017-18

Farvel til olie, kul
og tjæresand

PENSJONSKASSEN

**Magistre
& Psykologer**

Farvel til olie, kul og tjæresand

I 2016 besluttede vi i bestyrelsen, at MP Pensions investeringspolitik skal understøtte Paris-aftalens målsætninger og lancerede vores klimapulje på fem milliarder kroner. Nu tager vi det næste skridt og siger farvel til:

- Kul – sælges i 2018.
- Tjæresand – sælges i 2018.
- Olie – sælges inden 31. december 2020.

Frasalget vil ske løbende og betyder, at vores eksklusionsliste vokser med over 1.000 selskaber, som vi ikke længere vil investere i.

Vores investeringsafdeling har nøje analyseret problemstillingen og konkluderet, at frasalget ikke vil påvirke det langsigtede afkast negativt.

Hvis verden når målet om maksimalt 2 graders temperaturstigning, vil beslutningen ovenikøbet kunne have en positiv effekt på medlemmernes afkast.

Vi ved godt, at de fossile selskaber ikke forsvinder, fordi vi skiller os af med vores andel. Derfor vil vi fortsat arbejde med aktivt ejerskab, men vi gør det på en ny måde og vender processen om.

Det vil sige, at alle fossile selskaber som udgangspunkt bliver ekskluderet. Omstiller de forretningen til et 2 graders scenarie, kan de blive inkluderet igen. Man kan sige, at vi frem for at straffe klimasynderne ønsker at belønne de selskaber, der tager Paris-aftalen alvorligt.

Som lovet på generalforsamlingen sidste år har vi i 2017 arbejdet på at finde en metode, som kunne måle, om de fossile selskaber lever op til målsætningen om maksimalt 2 grader. Vi har undersøgt 12 forskellige metoder.

Konklusionen er desværre, at der på nuværende tidspunkt ikke eksisterer en metode, som både kan give et retvisende billede og er praktisk anvendelig i investeringsforvaltningen. Heldigvis betyder vores beslutning om at sælge olie, kul og tjæresand, at det ikke er presserende at finde en målemetode.

De klimavenlige investeringer er ikke vokset som planlagt i 2017. Den væsentligste årsag er, at en række medarbejdere forlod investeringsafdelingen i 2017, herunder den tidligere investeringschef. Det glædelige er, at vores nye investeringschef har en konkret plan for, hvordan vi øger de klimavenlige investeringer i 2018.

Vi er allerede tilbage på sporet og har i løbet af de første måneder i 2018 investeret 0,3 milliarder kroner og indgået aftale om investeringer for yderligere 0,9 milliarder kroner.

MP Pension har sat en stærk kurs, som bestyrelsen har store forventninger til.

Egon Kristensen
Bestyrelsesformand

Indhold

Kursen er sat mod flere grønne investeringer

6

MP Pension bekæmper ulovligt børnearbejde

14

Farvel til Walmart

8

Nyt kompas for ansvarlige investeringer

24

Positiv dialog med danske selskaber

10

Klimaet på dagsordenen

18

100 virksomheder skal give den mindre gas

20

Grønne investeringer og sortlistede selskaber vokser

4

Aktivt ejerskab og proces for ansvarlige investeringer

22

Afstemninger på generalforsamlinger

26

Sådan har MP Pension stemt i 2017

28

2017 i tal og fakta

30

“ Mit job er at sikre, at vores 126.000 medlemmer får et højt afkast på et ansvarligt grundlag. ”

Anders Schelde, Investeringschef

Temaer i vores retningslinjer

Miljø

Menneske-
rettigheder

Kontroversielle
våben

Arbejdstager-
rettigheder

Korruption

Brud på andre grund-
læggende normer

God selskabs-
ledelse

Overholdelse af
lovgivning

Sanktioner

Grønne investeringer og sortlistede selskaber vokser

I november 2017 startede Anders Schelde som investeringschef i MP Pension. Han har et godt øje til den grønne omstilling og mener, den er afgørende for medlemmernes afkast.

Fra sin første arbejdsdag har Anders Schelde arbejdet på at lægge en slagplan, der sikrer, at MP Pension får sat skub i de klimavenlige investeringer.

Investeringschefens ambition er at få halvdele af MP Pensions klimapulje investeret inden udgangen af 2018.

"Det er ambitionen, men vi lader os ikke stresse af det. Det vigtigste er, at vi får investeret penge godt frem for hurtigt", siger Anders Schelde.

Med bestyrelsens beslutning om at sælge investeringer i olie, kul og tjæresand vokser MP Pensions eksklusionsliste med over 1.000 selskaber i løbet af de næste tre år. Beslutningen har været undervejs længe og har krævet mange overvejelser.

"Min vigtigste opgave er at sikre medlemmerne et højt afkast. Derfor er det en stor beslutning at ekskludere en hel sektor, som fylder så meget, som energisektoren gør. Vi har undersøgt nøje, at afkastet ikke lider skade. Dernæst har spørgsmålet været, om vi bedst fremmer den grønne dagsorden ved at have dialog med de fossile selskaber eller ved at sælge investeringerne. Sælger vi, har vi ikke længere en direkte stemme som aktionær, og oliebrøndene forsvinder ikke alligevel. Men omvendt sætter et frasalg fokus på, at omstillingen til en grøn energiproduktion kræver handling fra de fossile selskaber", siger Anders Schelde.

Verden har i mange år endnu brug for den fossile energi, men der er stor forskel på de forskellige fossile energikilder.

"Nogle udleder langt mere CO₂ og ødelægger miljøet mere end andre. Kul og tjæresand er i en liga for sig, og det er disse investeringer, som vi sælger først inden udgangen af 2018. Vi sælger også vores investeringer i olieselskaberne, men det gør vi løbende henover de næste tre år. Vi skal bruge tiden på at gennemgå alle selskaberne, så vi friholder dem, som rent faktisk er i gang med en klimamæssig omstilling", siger Anders Schelde.

Selvom den nye investeringschef har et godt øje til den grønne omstilling og gerne vil tage et samfundsmæssigt ansvar, fremhæver han, at salget af olie, kul og tjæresand grundlæggende skyldes investeringsmæssige overvejelser.

"Mit job er at sikre, at vores 126.000 medlemmer får et højt afkast på et ansvarligt grundlag. Jeg starter altid med at tænke afkast, dernæst tænker jeg på, hvordan vi bedst muligt kan bidrage til en bedre verden uden at give køb på afkastet. Det er vores vurdering, at hvis verden når målet om maksimalt 2 graders yderligere temperaturstigning, vil frasalget af olie, kul og tjæresand kunne påvirke afkastet i en positiv retning. Skulle verden ikke nå målet, viser vores analyse, at frasalget ikke har nævneværdig effekt på det langsigtede afkast. Så der er noget at vinde, men ikke rigtig noget at tabe", slutter Anders Schelde.

Kursen er sat mod flere grønne investeringer

MP Pension har ved udgangen af 2017 grønne investeringer for 2,6 milliarder kroner, og i marts 2018 har vi investeret yderligere 900 millioner kroner.

I 2016 besluttede bestyrelsen i MP Pension, at investeringspolitikken skulle understøtte Paris-aftalen og målet om at holde den globale opvarmning under 2 grader. En klimapulje på 5% af investeringerne svarende til fem milliarder kroner blev oprettet for at sikre fokus på grønne investeringer.

Ultimo 2017 havde vi investeret 800 millioner kroner fra selve klimapuljen, og så havde MP Pension grønne investeringer for næsten to milliarder kroner i den øvrige portefølje ved udgangen af 2017. Det betød, at vi samlet set havde grønne investeringer for 2,6 milliarder kroner – og flere er på vej.

Fuld fart på grønne investeringer i 2018

Investeringschef Anders Schelde har konstant fokus på grønne investeringer.

"Jeg har lagt en slagplan, der sikrer, at vi får sat endnu mere skub i de grønne investeringer. Vi er allerede gået i gang med at rulle planen ud og

har investeret cirka 300 millioner kroner i løbet af 2018. Og vi har skrevet under på en aftale om yderligere 900 millioner kroner med nogle nye samarbejdspartnere", fortæller Anders Schelde.

Den ene aftale er med Verdensbanken og Amundi, der har oprettet en stor grøn investeringsfond, der finansierer grønne projekter i tredjeverdenslande. Den anden aftale er med Copenhagen Infrastructure Partners, der investerer i grøn energi, herunder havvindmølleparker.

"Vi sigter mod at nå op på to milliarder kroner af selve klimapuljen primo 2019, og i løbet af tre til fire år at nå målet om 5% af den samlede portefølje", slutter Anders Schelde.

MP Pensions grønne investeringer skal gøre en mærkbar forskel i forhold til:

- Omstilling fra sort til grøn energi.
  - Mere effektiv udnyttelse af den energi, der produceres, så vi kan nøjes med mindre energi.
  - At afbøde de negative effekter af den globale opvarmning.
-

“ Jeg har lagt en slagplan, der sikrer, at vi får sat endnu mere skub i de grønne investeringer. ”

Anders Schelde, Investeringschef

Grønne investeringer i 2017 fordelt på sektorer og opgjort i millioner kroner

Ejendomme

79

Materialer

84

Industri

1.050

Forsyning

1.159

IT

202

Forbrugsgoder

18

Finans

8

I alt

2.600

“ Dialog må ikke blive en sovepude, og på et tidspunkt vil konsekvensen være eksklusion, hvis vi ikke ser nogen fremskridt. ”

Jens Munch Holst, direktør

MP Pension har pt. ekskluderet
58 selskaber og lande.

Som følge af frasalget af
investeringer i olie, kul og tjæresand
vil antallet vokse med over 1.000
selskaber de kommende tre år.

Se kortet med den fulde liste
på vores hjemmeside.

Farvel til Walmart

MP Pension har i 2017 droppet at investere i verdens største supermarkeds kæde, Walmart, der efter mange års dialog stadig forhindrer deres ansatte i at organisere sig. MP Pensions forsøg på at påvirke butikskæden til at ændre stil er endt blindt.

De seneste år er amerikanske Walmart blevet kritiseret for dårlige arbejdsforhold, lave lønninger, børnearbejde og modstand mod medarbejdernes ret til at organisere sig. MP Pension har via vores internationale samarbejdspartner Hermes EOS været i dialog med Walmart adskillige gange siden 2009 og diskuteret de forskellige emner.

Især fundamentale arbejdstagerrettigheder som retten til at organisere sig har stået højt på dagsordenen, og her har vores forsøg på at påvirke Walmart ikke ført til tilstrækkelige ændringer.

"Som USA's største supermarkeds kæde med mere end 4.000 butikker og USA's største arbejdsgiver ligger der et særligt samfundsansvar i forhold til at opføre sig anstændigt. I efteråret 2017 stod det imidlertid klart, at dialog ikke førte til, at selskabet ville overholde MP Pensions retningslinjer for ansvarlige investeringer, og derfor ekskluderede vi selskabet", siger direktør Jens Munch Holst.

Eksklusion er sidste skridt

En eksklusion kræver et langt forarbejde, før vi tager det endelige skridt.

"MP Pension har været i dialog med Walmart gennem længere tid, og vi vurderede, at dialogen på trods af markante fremskridt på andre områder ikke har ført til de nødvendige forbedringer af medarbejdernes grundlæggende ret til at organisere sig. Vi kan som arbejdsmarkedspensionskasse ikke leve med, at vores investeringer bidrager til krænkelse af den fri forenings- og organisationsret. Derfor har vi valgt at ekskludere selskabet".

Selskaber, som bliver ekskluderet, kommer på MP Pensions eksklusionsliste. Når et selskab befinder sig på eksklusionslisten, må vi ikke investere i det.

"Vi forsøger først at opnå forandringer gennem aktivt ejerskab. Derfor undersøger vi fire gange om året, om selskaberne, vi investerer i, lever op til vores retningslinjer. Gør de ikke det, går vi enten selv eller vores samarbejdspartner Hermes EOS i dialog for at bringe tingene i orden. Men dialog må ikke blive en sovepude, og på et tidspunkt vil konsekvensen være eksklusion, hvis vi ikke ser nogen fremskridt", fortæller Jens Munch Holst.

Om Walmart

- Verdens største supermarkeds kæde.
  - Står bag cirka 15% af salget af dagligvarer i USA.
  - Har over to millioner medarbejdere på verdensplan.
  - Har mere end 4.000 butikker i USA.
-

Positiv dialog med danske selskaber

I 2017 har det danske aktieteam og teamet for ansvarlige investeringer været på besøg hos Carlsberg, ISS, Alm. Brand, Ørsted, H+H International, Bavarian Nordic og Lundbeck.

MP Pensions aktiechef Louise Jørring Gev kan se tilbage på et meget positivt år, når det handler om den dialog, hun har haft med udvalgte danske selskaber.

MP Pension udøver selv aktivt ejerskab over for danske selskaber. Det betyder, at vi stemmer på selskabernes generalforsamlinger, sender opfølgende breve og løbende går i dialog med udvalgte selskaber for at påvirke dem til en ansvarlig adfærd og udvikling. I MP Pension arbejder vi seriøst med at have fokus på ansvarlighed i alle vores investeringer.

"Det er jo hele meningen med vores arbejde: At finde gode investeringer, der foretages på et ansvarligt grundlag", siger Louise Jørring Gev.

MP Pension går selv i dialog med selskaberne i Danmark, fordi vi har et indgående kendskab til det danske marked, selskaberne og danske forhold. Som en ansvarlig investor er det vigtigt for os at have løbende kontakt til de selskaber, vi investerer i, for at forstå de problematikker og udfordringer, selskaberne opererer under i Danmark.

Satser på hæderkronede virksomheder

MP Pension satser helst på at investere i de sel-

skskaber, der er – eller gerne vil være – de bedste i klassen. Hæderkronede gamle selskaber som Novo Nordisk, A.P. Møller-Mærsk og Danske Bank ligger naturligt i porteføljen, men nye kandidater på vej op kan også være rigtig interessante.

"Ved at gå i dialog og udtrykke vores forventninger, kan vi være med til at skubbe til selskaberne. Når det handler om at være miljøbevidste og have fokus på sociale forhold i virksomheden, er det sjældent sort-hvidt. De fleste virksomheder vil gerne bevæge sig i den rigtige retning, og vi vil gerne støtte dem i bestræbelserne", siger Louise Jørring Gev.

Vores aktieteam deltager årligt i omkring 100 møder og præsentationer med danske selskabers ledelser, og sammen med teamet for ansvarlige investeringer afholder porteføljeformalerne dialogmøder med en håndfuld danske selskaber.

Vores møder med selskaberne er kun et af flere parametre. Andre væsentlige forhold er, om forretningsmodellen og strategien er gennemtænkt, om produkterne er de rigtige, og om ledelsen sætter den rette kurs. Og så skal aktien naturligvis have den rette pris.

Vidste du?

- I 2017 har MP Pension sendt breve til 38 danske selskaber med vores forventninger til god selskabsledelse.
  - MP Pension har stemt på 43 danske selskabers generalforsamlinger. Vi tager individuelt stilling til hvert enkelt dagsordenspunkt.
  - MP Pension har stemt imod ledelsen 113 gange i 2017.
-

“ Det er jo hele meningen med vores arbejde: At finde gode investeringer, der foretages på et ansvarligt grundlag. ”

Louise Jørring Gev, aktiechef

Danske selskaber vi har holdt dialogmøder med

BAVARIAN NORDIC

H+H

Ørsted

Lundbeck

Carlsberg®

Ansvarlighed i de danske investeringer

Den danske aktieportefølje bliver forvaltet med relativt lav risiko og lang tidshorisont.

Investeringerne i Danmark fokuserer primært på kvalitetsselskaber med udviklingsmuligheder. MP Pension foretager kvalitetsvurderingen ud fra traditionelle, fundamentale parametre som ledelse, selskabets forretningsmodel og strategi, markedsposition, kapitalstruktur, eksponering til sektorer og langsigtede trends.

risikojusterede afkast på et ansvarligt grundlag. MP Pension benytter sig af en aktiv investerings-tilgang. Det betyder, at vi tilpasser investeringerne efter markedsforholdene og håndplukker de aktier, vi på lang sigt forventer kan skabe mest værdi.

Den overordnede målsætning for aktieinvesteringerne i Danmark er at opnå det højeste mulige

---

Kønsdiversitet i bestyrelses sammensætning

Når MP Pension skal stemme på generalforsamlingerne i danske virksomheder, tager vi blandt andet udgangspunkt i vores anbefalinger til god selskabsledelse. Et af de emner, vi har valgt at sætte særligt fokus på de senere år, er diversitet i bestyrelses kønssammensætning, da vi mener, det styrker den langsigtede værdiskabelse i virksomheden.

I 2017 sendte vi et brev til bestyrelserne i de danske selskaber, vi investerer i, hvor vi redegjorde for vores holdning. Vi forklarede, at vi ved fremtidige stemmeafgivelser vil lægge vægt på, at

virksomheden tager de nødvendige skridt for at opnå de anbefalede mål for mangfoldighed og en afbalanceret kønsmæssig sammensætning. Vurderer MP Pension, at en virksomhed ikke lever op til reglerne, støtter vi ikke kandidaterne. Et af de selskaber, der i 2017 ikke har fået vores støtte til en bestyrelseskandidat, er Ambu, der ikke har nogen kvinder i deres bestyrelse. Ambu har forsøgt at finde kvindelige kandidater, men det er ikke lykkedes. Vi har derfor valgt at fastholde kravet om kønsdiversitet, selvom MP generelt har en meget positiv holdning til både virksomhed og ledelse.

"Vi har en relativt ny bestyrelse, og vi er meget tilfredse med den nuværende bestyrelses kompetencer og arbejdsindsats – det har vores seneste bestyrelsesevaluering også fastslået. Når der på et tidspunkt skal foretages udskiftninger i bestyrelsen, vil vi fokusere på at øge diversiteten i bestyrelsen", fortæller bestyrelsesformand i Ambu Jens Bager.

Case: Carlsberg med fokus på bæredygtighed

I juni havde MP Pensions team for ansvarlige investeringer dialogmøde med Carlsberg, hvor selskabets overvejelser angående den nye strategi "Together Towards ZERO" blev grundigt diskuteret. Det er første gang, at Carlsberg har lanceret et så omfattende langsigtet strategisk program om bæredygtighed.

"Det er noget, vi som investor hilser velkomment. Med en sådan strategi er Carlsberg på forkant med udviklingen og rigtig godt rustet til de udfordringer, der måtte komme på området", siger aktiechef Louise Jørring Gev.

Der er flere ambitioner opstillet i strategien om bæredygtighed. Det handler blandt andet om at overholde Paris-aftalens mål om maksimalt 2 graders global opvarmning og halvere vandforbruget på selskabets bryggerier inden 2030. Hele strategien er knyttet til FN's verdensmål og prioriteret efter, hvilke bæredygtigheds mål, der er mest relevante for Carlsbergs virksomhed.

"Carlsbergs ambitiøse mål giver mening i en bæredygtig sammenhæng og er en form for risikostyring. Dermed er strategien med til at skabe langsigtet værdi, ikke kun for selskabet og samfundet, men også for os som investor", siger Louise Jørring Gev.

Case: ISS satser på mennesker

MP Pensions team for ansvarlige investeringer var i juli på besøg hos ISS, som både fokuserer på at levere den bedst mulige facilityservice og at kunne kalde sig verdens bedste serviceorganisation.

ISS er en af klodens største arbejdspladser med 6.656 medarbejdere i Danmark og 488.946 medarbejdere på verdensplan. Derfor har sel-

skabet et stærkt fokus på medarbejderne, og visionen bygger på, at tilfredse ansatte også leverer en bedre service for ISS' kunder.

ISS har identificeret menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder som kerneemner for selskabet.

"Det er på den måde en væsentlig strategisk overvejelse, ledelsen i ISS foretager. Medarbejderne er ikke blot den største ressource, men også en væsentlig risikofaktor. Der er stor udskiftning af medarbejdere, så det er vigtigt, at alle retningslinjer er gennemskuelige, lødige og præcise", siger aktiechef Louise Jørring Gev.

ISS har samtidig et stort fokus på diversitet. Selskabet har ansættelses- og træningsprogrammer for alle deres medarbejdere i hele verden.

“ MP Pension går i dialog med virksomhederne for at sikre, at de overholder internationale konventioner og standarder for børnearbejde. ”

Charlotte Sølling, ESG-manager

Sektorer med størst risiko for ulovligt børnearbejde

Landbrug

Udvinning af kobolt

Ædelstene

Sjældne jordarter

Tekstilproduktion

Akvakultur

Minedrift

Palmeolie

Farligt arbejde

MP Pension bekæmper ulovligt børnearbejde

Børnearbejde er et kerneemne for MP Pension, og vi ønsker ikke at bidrage til ulovligt børnearbejde via vores investeringer. For at sikre børns rettigheder samarbejder vi med Hermes EOS, internationale organisationer og netværk.

Organisationen Red Barnet vurderer, at ca. 250 millioner børn i verden slider sig igennem deres barndom. Af dem har 8,5 millioner børn arbejde, der er særligt farligt. Børnearbejde er et af mange investeringsmæssige dilemmaer, og som investor er det vigtigt at skelne mellem lovligt og ulovligt arbejde for børn.

ESG-manager Charlotte Sølling arbejder med ansvarlige investeringer i MP Pension og har børnearbejde som et af sine fokusområder. Vi har bedt hende svare på spørgsmål om, hvad vi som investor gør for at sikre, at de virksomheder, vi investerer i, ikke udnytter børns arbejdskraft.

Hvem har ansvaret for at sikre børns rettigheder?

Det er staterne, der er forpligtet til at beskytte børnene og håndhæve menneskerettighederne. Men i dagligdagen er det virksomhedernes ansvar at respektere loven og dermed også varetage børns rettigheder. Virksomhederne kan finde vejledning i, hvordan man kan adressere børnearbejde og problemer angående menneskerettigheder i FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv og i OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder. MP Pension mener, at FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv etablerer et klart udgangspunkt for virksomhedernes arbejde med menneskerettigheder, herunder børnearbejde.

Hvad gør MP Pension for at forhindre ulovligt børnearbejde?

Vi ønsker ikke at bidrage til ulovligt børnearbejde via vores investeringer. Derfor omfatter vores arbejde med ansvarlige investeringer også beskyttelse af børns rettigheder og bekæmpelse af ulovligt børnearbejde. MP Pension går i dialog med virksomhederne for at sikre, at de overholder internationale konventioner og standarder for børnearbejde.

Hvordan påvirker MP Pension virksomhederne til at tage børnearbejde alvorligt?

Vi beder virksomhederne om at foretage en grundig og uafhængig menneskerettighedsdue diligence i overensstemmelse med FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv. Vi opfordrer dem til at sætte mål i overensstemmelse med deres menneskerettighedspolitikker og udvikle processer for at sikre, at deres aktiviteter respekterer menneskerettighederne og råder bod på eventuelle brud.

Kan MP Pension garantere, at der ikke investeres i virksomheder med ulovligt børnearbejde?

Børnearbejde kan forekomme i vores investeringer, og det kan være en stor udfordring for de virksomheder, vi investerer i, at have kontrol med børnearbejde i deres leverandørkæder. Hvis vi bliver opmærksomme på problemer, udøver vi aktivt ejerskab og går i dialog.

Konkrete initiativer

Når MP Pension bliver opmærksomme på børnearbejde i vores investeringer, udøver vi aktivt ejerskab for at forbedre den pågældende virksomhed og vilkårene for de arbejdende børn. Vi mener ikke, at løsningen er at undlade at investere i områder, hvor der kan forekomme bør-

nearbejde. Hvis vi blot trak vores investeringer tilbage, ville vi risikere at efterlade børnene uden hverken job, penge eller mulighed for uddannelse. Det kan tvinge børnene ud i andet arbejde, eksempelvis prostitution, da familierne er afhængige af børnenes indtægt.

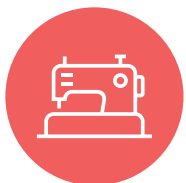
Palmeolieindustrien

Palmeolie findes i mange produkter, som vi benytter hver eneste dag – lige fra vaskepulver til chokolade, og den høje efterspørgsel har ført alvorlige problemer med børnearbejde med sig. MP Pension har derfor løbende været i dialog med både indkøbere og producenter af palmeolie for at løse problemerne i industrien. Vi opfordrer blandt andet virksomheder til at tilslutte sig initiativer, som "Roundtable for Sustainable Palm Oil", der arbejder med at fremme bæredygtig palmeolie.

Koboltindustrien

Halvdelen af den kobolt, der bruges i bærbar elektronik og i elbilers batterier, findes i Den Demokratiske Republik Congo. MP Pension ønsker ikke at bidrage til ulovligt børnearbejde, og vi besluttede at handle sammen med en gruppe af andre investorer. Vi har blandt andet talt med leverandører til batteri- og produktproducenter og henvendt os til industriforeningen "Electronic Industry Citizenship Coalition" for at samarbejde om ansvarlig revision og indkøb af kobolt. I 2017 opfordrede vi også til etablering af en projektplatform til at koordinere arbejdet med due diligence og håndtere spørgsmål om børnearbejde i industrien.

Tekstilindustrien

I Bangladesh er der desværre over en million børnearbejdere i alderen 5-14 år. MP Pension har derfor været i dialog med detailhandlere for at styrke håndtering af børne- og arbejdstagerrettigheder i globale leverandørkæder. Vores dialoger med virksomhederne har særligt fokuseret på, hvordan virksomhederne kan opretholde og fremme bedste praksis på området. Vi opfordrer samtidig virksomhederne til større gennemsigtighed og en grundig kortlægning af leverandører for bedre at kunne håndtere udfordringer med ulovligt børnearbejde.

Ulovligt børnearbejde

Arbejde, der kan skade børns fysiske og psykiske helbred, forhindre børns skolegang eller udnytte børns arbejde for at opnå en økonomisk gevinst.

Samarbejde med Hermes EOS

For at opnå større gennemslagskraft i vores dialog med internationale selskaber samarbejder MP Pension med andre investorer. Det gør vi via engelske Hermes EOS (Equity Ownership Services), der arbejder over hele verden med at vurdere virksomheders ageren på mange forskellige parametre.

FN's børnekonvention, artikel 32

Deltagerstaterne anerkender barnets ret til beskyttelse mod økonomisk udnyttelse og mod at skulle udføre arbejde, som kan være farligt, gribe ind i barnets uddannelse, eller skade barnets sundhed eller dets fysiske, psykiske, åndelige, moralske eller sociale udvikling.

Dialogmøder med medlemmer om børnearbejde

MP Pension holdt i november 2017 dialogmøde om børnearbejde. Her kunne medlemmer høre om Red Barnets syn på børnearbejde, møde repræsentanter fra vores internationale samarbejdspartner Hermes EOS og høre, hvordan MP Pension griber børnearbejde an i investeringsarbejdet.

Klimaet på dagsordenen i MP Pension

MP Pension har siden 2016 haft øget fokus på klima. Det betyder, at andelen af grønne investeringer stiger i de kommende år. Læs her, hvordan vi arbejder med klimainvesteringer i praksis.

Klimaforandringer er en global udfordring, som vi allerede nu kan se de første konsekvenser af. I løbet af de næste årtier kan klimarelaterede risici komme til at påvirke en markant del af vores investeringsunivers. Derfor arbejder vi både med klimarelaterede temaer i den overordnede investeringsstrategi gennem vores særlige klimapulje og via vores arbejde med ansvarlige investeringer.

Vi har spurgt direktør Jens Munch Holst, hvordan arbejdet med klimainvesteringer foregår i praksis.

Hvordan adskiller klimapuljen sig fra den overordnede investeringsstrategi?

Som global investor med investeringer i de fleste sektorer forventer vi ikke, at MP Pension vil have en anderledes eksponering til klimarisici end investorer, der ligner os. Men vi forsøger aktivt at begrænse de potentielle risici på tværs af porteføljen med en særlig klimapulje.

Hvor stor en andel af MP Pensions investeringer er øremærket til klima?

Klimapuljen dækker op til 5% af MP Pensions aktiver, som blev afsat af bestyrelsen i foråret 2016 til specifikt at fokusere på klimarelaterede investeringer. I opstartsfasen i 2016 håndplukkede vi investeringerne, og for at få skaleret dem i puljen har vi i 2017 haft fokus på at udvælge eksterne

forvaltere med klimastrategier. Derfor vil klimapuljen vokse til at udgøre en væsentligt større andel af den samlede portefølje i løbet af 2018.

Hvad er tidshorisonten for MP Pensions arbejde med klimaforandringer?

På kort sigt skal klimapuljen evalueres for første gang i 2019. Tidsperspektivet på sigt afhænger af, hvor hurtigt og hvor stort et ansvar verdens politikere vil tage. Men indtil videre har vi ikke sat nogen bagkant på vores arbejde med klimaforandringer.

Hvordan holder MP Pension øje med, at investeringerne understøtter Paris-aftalens målsætning?

Til forskel fra kontroversielle våben, børnearbejde og de andre ting, vi screener for, er det lidt mere komplekst at vurdere, om et selskabs strategi er foreneligt med 2 graders-målsætningen, fordi det er relativt og afhænger af, hvor meget CO₂ alle andre selskaber udleder. Vi har i 2017 undersøgt 12 forskellige metoder, men der findes desværre ikke en metode, som både kan give et retvisende billede og er praktisk anvendelig i investeringsforvaltningen. Heldigvis betyder vores beslutning om at frasælge olie, kul og tjæresand, at det ikke er presserende at finde en målemetode.

Paris-aftalen 2015

På COP21 i Paris i december 2015 indgik 196 medlemslande i FN's klimakonvention en juridisk bindende klimaaf tale – bedre kendt som Paris-aftalen.

Målet er at begrænse den globale temperaturstigning til under to grader og så tæt på 1,5 grader som muligt.

MP Pension besluttede i 2016 at indrette investeringspolitikken, så den understøtter Paris-aftalen, og oprettede en klimapulje på fem milliarder kroner.

Vidste du?

MP Pension er nomineret til en pris for det bedste program for ansvarlige investeringer i 2017 under "Institutional Investor Institute Peer-to-Peer Awards", der foregår i Stockholm den 20. marts 2018. Nomineringen er givet på baggrund af vores arbejde med og tilgang til ansvarlige investeringer.

---

100 virksomheder skal give den mindre gas

MP Pension intensiverer indsatsen for at få de 100 største udledere af drivhusgasser til at lette foden fra CO₂-pedalen. Derfor er pensionskassen med i det nye investorinitiativ, Climate Action 100+.

Climate Action 100+ er et nyt samarbejde mellem nogle af verdens største investorer. Initiativet skal få de 100 børsnoterede selskaber, der udleder mest CO₂ til at arbejde målrettet for at reducere udledningen af drivhusgasser og holde sig inden for Paris-aftalens målsætninger.

MP Pension går med i det her samarbejde for at være med til at påvirke de 100 største udledere af CO₂ til at udlede mindre af de drivhusgasser, der påvirker klimaet negativt.

Hvis der i fremtiden skal være en sammenhæng mellem virksomhedernes forretningsstrategier og klimahensyn, skal klimaspørgsmålene helt ind i bestyrelseslokalet. Derfor vil Climate Action 100+ også arbejde for, at bestyrelserne i disse 100 virksomheder viser os, at deres forretningsmodel stemmer overens med Paris-aftalens målsætninger.

Forbedret data om klimapåvirkning

Climate Action 100+ fokuserer på de største udledere, men det er væsentligt også at arbejde mere bredt med CO₂-udfordringen, og her er det essentielt, at alle selskaber forbedrer deres rapportering om klimarelaterede risici. Det handler om at få flere klimainformationer og data ind i regnskaberne.

Det er ikke muligt at omstille hele vores energisystem fra den ene dag til den anden. Men på den længere bane kan vi bidrage ved at indrette vores porteføljer, så de understøtter denne udvikling. Det kræver imidlertid, at vi har de rette data, så vi som investor kan navigere og understøtte de rette virksomheder. På den måde kan vi som aktiv ejer gå i dialog med de virksomheder, der er udfordret på området. Det kan også være virksomheder uden for den egentlige fossile sektor.

Læs mere på www.climateaction100.org

Climate Action 100+ er et samarbejde mellem nogle af verdens største investorer om at gå i dialog med de 100 største udledere af drivhusgasser. Initiativet løber over fem år og er blandt andet koordineret af IIGCC og PRI.

A.P. Moller – Maersk
Airbus Group
American Electric Power Company, Inc.
Anglo American
Anhui Conch Cement
ArcelorMittal
BASF SE
Bayer AG
Berkshire Hathaway
BHP Billiton
Boeing Company
BP
Canadian Natural Resources Limited
Caterpillar Inc.
Centrica
Chevron Corporation
China Petroleum & Chemical Corporation
China Shenhua Energy
CNOOC
Coal India
ConocoPhillips
Cummins Inc.
Daikin Industries, Ltd.
Duke Energy Corporation
E.ON SE
Ecopetrol Sa
EDF
ENEL SpA
ENGIE
Eni SpA
Exelon Corporation
Exxon Mobil Corporation
Fiat Chrysler Automobiles NV
Ford Motor Company
Formosa Petrochemical
Gas Natural SDG SA
General Electric Company
General Motors Company
Glencore plc
Hitachi, Ltd.
Hon Hai Precision Industry
Honda Motor Company
Imperial Oil
Ingersoll-Rand Co. Ltd.
International Paper Company
JX Holdings, Inc
Koninklijke Philips NV
Korea Electric Power Corp
LafargeHolcim Ltd
Lockheed Martin Corporation

Lukoil OAO
LyondellBasell Industries CI A
Marathon Petroleum
Martin Marietta Materials, Inc.
MMC Norilsk Nickel OSJC
Nestlé
Nippon Steel & Sumitomo Metal Corporation
Nissan Motor Co., Ltd.
NTPC Ltd
Oil & Natural Gas
OMV AG
PACCAR Inc
Panasonic Corporation
PepsiCo, Inc.
PETROCHINA Company Limited
Petróleo Brasileiro SA – Petrobras
Phillips 66
PJSC Gazprom
POSCO
Procter & Gamble Company
PTT
Reliance Industries
Repsol
Rio Tinto
Rolls-Royce
Rosneft Oil Company
Royal Dutch Shell
Saic Motor Corporation
Sasol Limited
Siemens AG
SK Innovation Co Ltd
Southern Copper Corporation
Statoil ASA
Suncor Energy Inc.
Suzuki Motor Corporation
Teck Resources Limited
Tesoro Corporation
The Dow Chemical Company
The Southern Company
thyssenkrupp AG
Toray Industries, Inc.
Total
Toyota Motor Corporation
United Technologies Corporation
Vale
Valero Energy Corporation
Vedanta Ltd
Volkswagen AG
Volvo
Wesfarmers

En bedre fremtid via aktivt ejerskab

Aktivt ejerskab er et af MP Pensions vigtigste værktøjer til at udøve vores formelle rettigheder som aktionær og bruge vores indflydelse til at påvirke selskaberne til større ansvarlighed.

MP Pension udvælger nøje de selskaber, vi investerer i. Efter investeringen er foretaget, holder vi løbende øje med selskabet, og finder vi brud på vores retningslinjer, forsøger vi at påvirke til en ansvarlig adfærd. Det sker via stemmeafgivning på generalforsamlingerne og en løbende dialog med selskabernes ledelse for at følge op på strategier og resultater.

Vores mål med at gå i dialog og afgive stemmer på generalforsamlingerne er at skabe positive forandringer. En sådan tilgang kaldes aktivt ejerskab. Vi mener, at det er den mest ansvarlige måde at agere på som investor, også selvom

resultaterne sjældent kommer med det samme, men kan være en lang og tidskrævende proces. Vi tager dog gerne det lange, seje træk, fordi det giver mest værdi for alle.

Arbejdet med ansvarlige investeringer og aktivt ejerskab stopper aldrig. Selv den mest ansvarlige virksomhed kan løbe ind i udfordringer. Det betyder, at vi som investor aldrig kan sammensætte en portefølje af investeringer, hvor vi med 100% sikkerhed kan sige, at der ikke kan opstå problemer. Men der er naturligvis en grænse, og hvis vi efter løbende dialog ikke ser nogen fremgang, så ekskluderer vi selskabet.

Internationale retningslinjer

Når MP Pension udøver aktivt ejerskab, opfordrer vi selskaberne til at følge internationale anerkendte standarder og retningslinjer:

OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder

Retningslinjerne er OECD's overordnede anbefalinger om ansvarlig selskabsadfærd og søger at fremme bæredygtighed og social ansvarlighed.

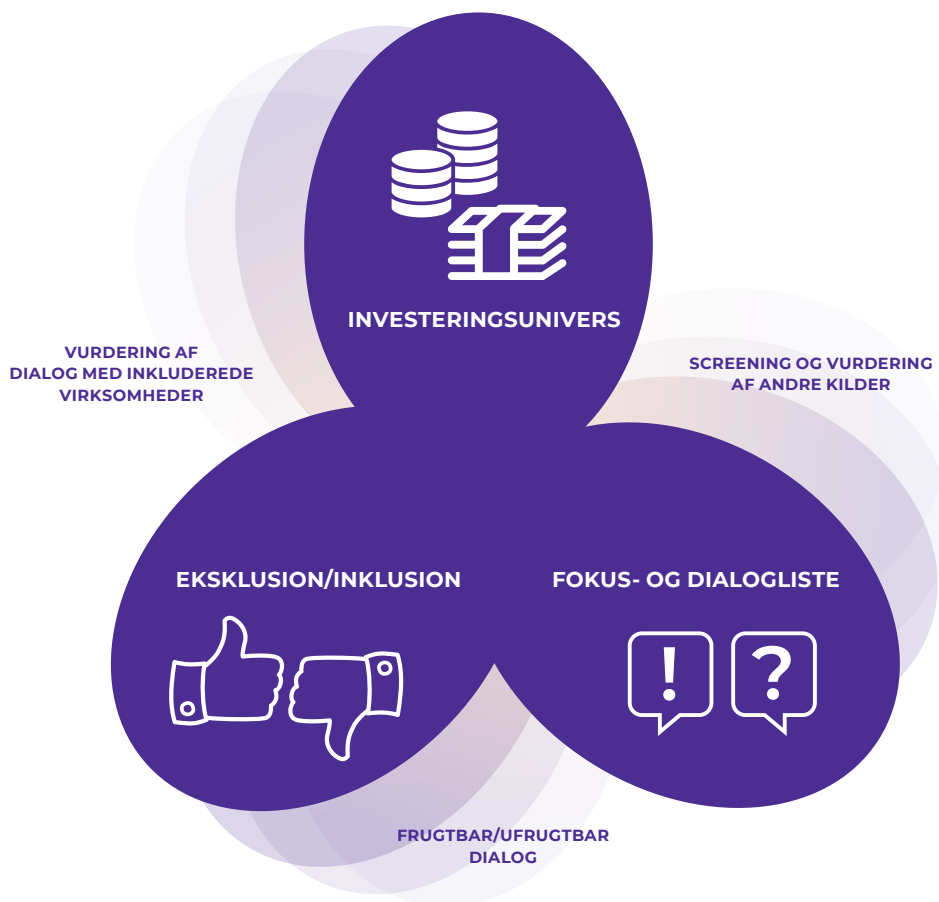

FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv

Retningslinjerne er FN's anbefalinger til, hvordan regeringer og selskaber bør arbejde med menneskerettigheder.

Proces for ansvarlige investeringer

Når vi investerer i selskaber og lande, tager vi udgangspunkt i vores retningslinjer for ansvarlige investeringer. De sikrer fokus på miljø, klima, menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, ulovligt børnearbejde, korruption og kontroversielle våben.

SCREENING

Hvert kvartal screener vi selskaber og lande for brud på vores retningslinjer. Bryder et selskab eller land med vores retningslinjer, optager vi selskabet på en fokusliste og foretager en grundig analyse af de pågældende forhold. Det kalder vi en due diligence.

Herefter tager vi stilling til, om selskabet skal placeres på enten dialog- eller eksklusionslisten.

DIALOG

På dialoglisten findes de selskaber, hvor vi forventer en forbedring af virksomhedens praksis gennem dialog. Dialog er ressourcekrævende. Derfor koordinerer og samarbejder MP Pension med andre investorer for at opnå bedre resultater. Samarbejdet er faciliteret af vores internationale samarbejdspartner, Hermes EOS, der har omfattende erfaring med aktivt ejerskab.

BESLUTNING

Formålet med dialogen er at afklare de nærmere forhold omkring overtrædelser af MP Pensions retningslinjer og at kommunikere vores ønske om forbedringer. Dialogerne tager udgangspunkt i relevante anbefalinger fra FN og OECD. Hvis virksomheden ikke imødekommer ønsket om forbedringer, eller dialogen ikke kan rette op på overtrædelserne, bliver den ekskluderet.

Nyt kompas for ansvarlige investeringer

FN's 17 verdensmål skal være med til at fremme lighed, sundhed, bæredygtig energi og den vigtige klimaindsats. Især verdensmål 13 er i dag en integreret del af pensionskassens investeringspolitik.

Den 25. september 2015 vedtog verdens stats- og regeringsledere på FN topmødet i New York en hidtil uset ambitiøs udviklingsdagsorden, som er udmøntet i 17 verdensmål. Målene trådte i kraft den 1. januar 2016 og har frem til 2030 sat kursen mod en mere bæredygtig udvikling.

MP Pension har dialog med virksomheder over hele kloden. Vi opfordrer selskaberne til at reducere deres negative indvirkninger og forstærke deres positive bidrag til en bæredygtig udvikling.

De selskaber, der integrerer ansvarlighed og bæredygtighed i deres forretningsstrategier, er med til at skabe langsigtet værdi for både selskabet, medarbejderne og investorerne. Mange af de dialoger, som MP Pension indgår i, bidrager direkte til et af FN's 17 verdensmål.

Fokus på klima og menneskerettigheder

Det kan for eksempel være, når vi går i dialog med selskaber om at reducere en klimarelateret risiko. For når et selskab minimerer en risiko, gør det sig modstandsdygtigt over for klimaforandringer. Samtidig vil selskabet være med til at øge den generelle bevidsthed om klimaet. Begge elementer taler direkte ind i verdensmål 13, der fokuserer på klimaindsatsen.

Andre dialoger bidrager indirekte til et eller flere af verdensmålene.

Når vores dialog fokuserer på menneskerettigheder eller arbejdstagerrettigheder, skulle den langsigtede effekt gerne være, at uligheden bliver mindre i verden. Verdensmål 10 fokuserer netop på mindre ulighed.

Vi er den første generation, der kan afskaffe fattigdom, og den sidste, der kan forhindre de værste konsekvenser af klimaforandringerne.

FN's Generalsekretær Ban Ki-moon

Læs mere på www.verdensmaalene.dk

FN'S VERDENSMÅL

for bæredygtig udvikling

	Klimaforandringer	Forurening og affald	Vand	Bestikkelse og korrupsion	Adfærd og kultur	Cybersikkerhed	Mangfoldighed og menneskelig kapital	Menneske-rettigheder	Arbejdstager-rettigheder	Logistik
1	Afskaf fattigdom							●	●	
2	Stop sult	●	●						●	●
3	Sundhed og trivsel		●							
4	Kvalitetsuddannelse						●	●	●	
5	Ligestilling mellem kønnene						●	●	●	
6	Rent vand og sanitet	●	●	●						
7	Bæredygtig energi	●	●							
8	Anstændige jobs og økonomisk vækst		●				●	●	●	
9	Industri, innovation og infrastruktur	●	●	●		●				
10	Mindre ulighed						●	●	●	
11	Bæredygtige byer og lokalsamfund	●	●	●						
12	Ansvarligt forbrug og produktion	●	●	●						
13	Klimaindsats	●								
14	Livet i havet		●							●
15	Livet på land	●		●						●
16	Fred, retfærdighed og stærke institutioner				●	●	●	●		
17	Partnerskaber for handling	●								

● Direkte indflydelse   ● Indirekte indflydelse

Afstemninger på generalforsamlinger

MP Pension har som en af få investorer åbenhed omkring, hvordan vi stemmer på generalforsamlinger.

At bruge sin stemmeret er en del af at være en aktiv og ansvarlig ejer af et selskab. I MP Pension tager vi ansvar for vores investeringer og stemmer på alle generalforsamlinger, hvor vi er stemmeberettiget. Vi stemmer for at sikre den langsigtede værdiskabelse i selskaberne, ligestilling, menneskerettigheder og for at understøtte Paris-aftalens målsætning om at holde den globale opvarmning under 2 grader.

bliver forvaltet på den mest ansvarlige måde og har siden 2010 haft en online portal, hvor afgivningen af stemmer ved generalforsamlinger i børsnoterede selskaber fremgår. Stemmeafgivningen er en del af det aktive ejerskab.

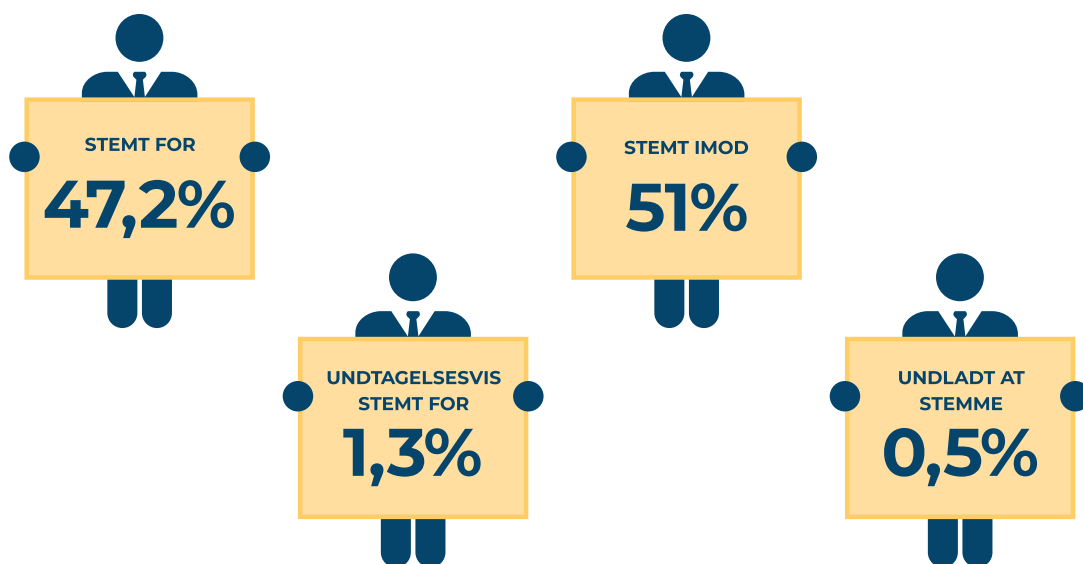
Den praktiske implementering af afstemninger varetages i samarbejde med vores internationale samarbejdspartnere Hermes EOS og IIGCC.

MP Pension har gennem mange år haft stor åbenhed om, hvordan medlemmernes penge

---

Stemmeafgivelser på generalforsamlinger globalt

I 2017 stemte MP Pension på 1.719 generalforsamlinger med i alt 20.545 dagsordenspunkter.

Emner for dialog globalt

Strategi, risici og kommunikation
18,6%

Miljø
15,2%

Sociale spørgsmål
23,6%

God selskabsledelse
42,7%

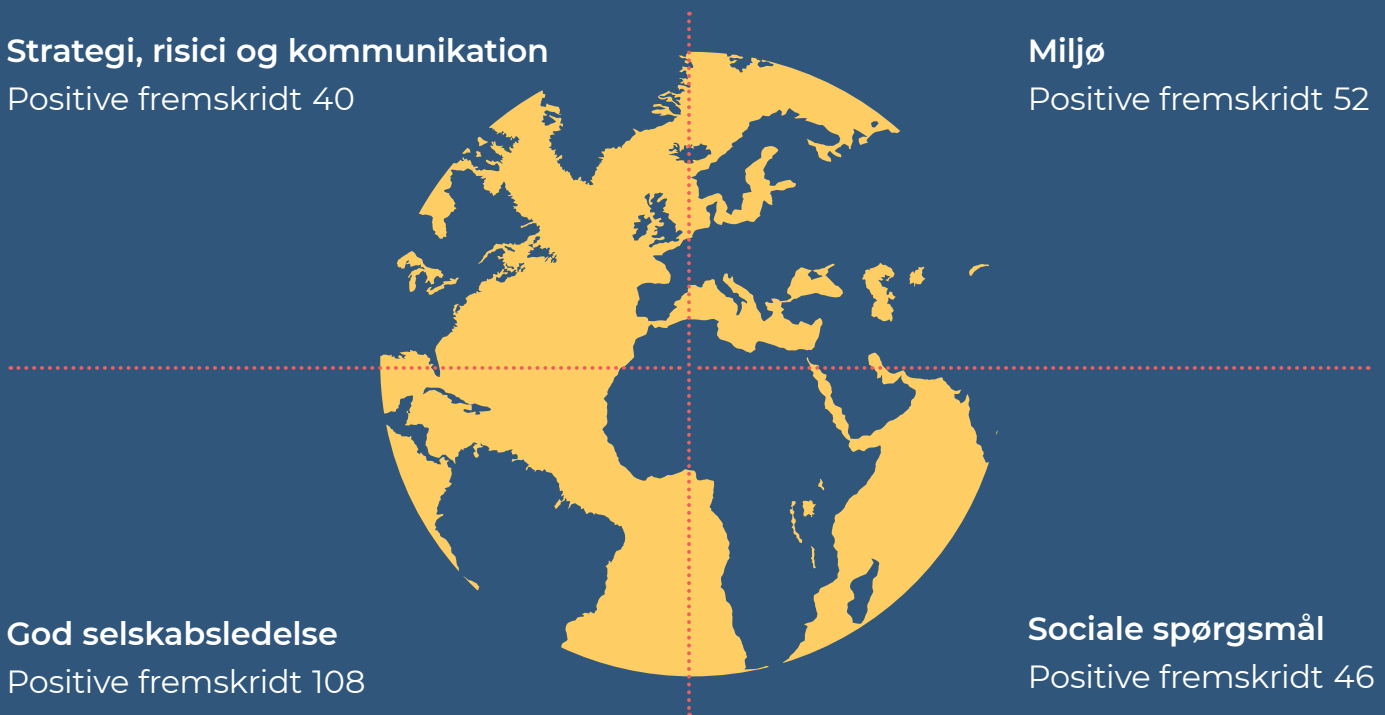
Gennemførte dialoger globalt: 396

Strategi, risici og kommunikation
Positive fremskridt 40

Miljø
Positive fremskridt 52

God selskabsledelse
Positive fremskridt 108

Sociale spørgsmål
Positive fremskridt 46

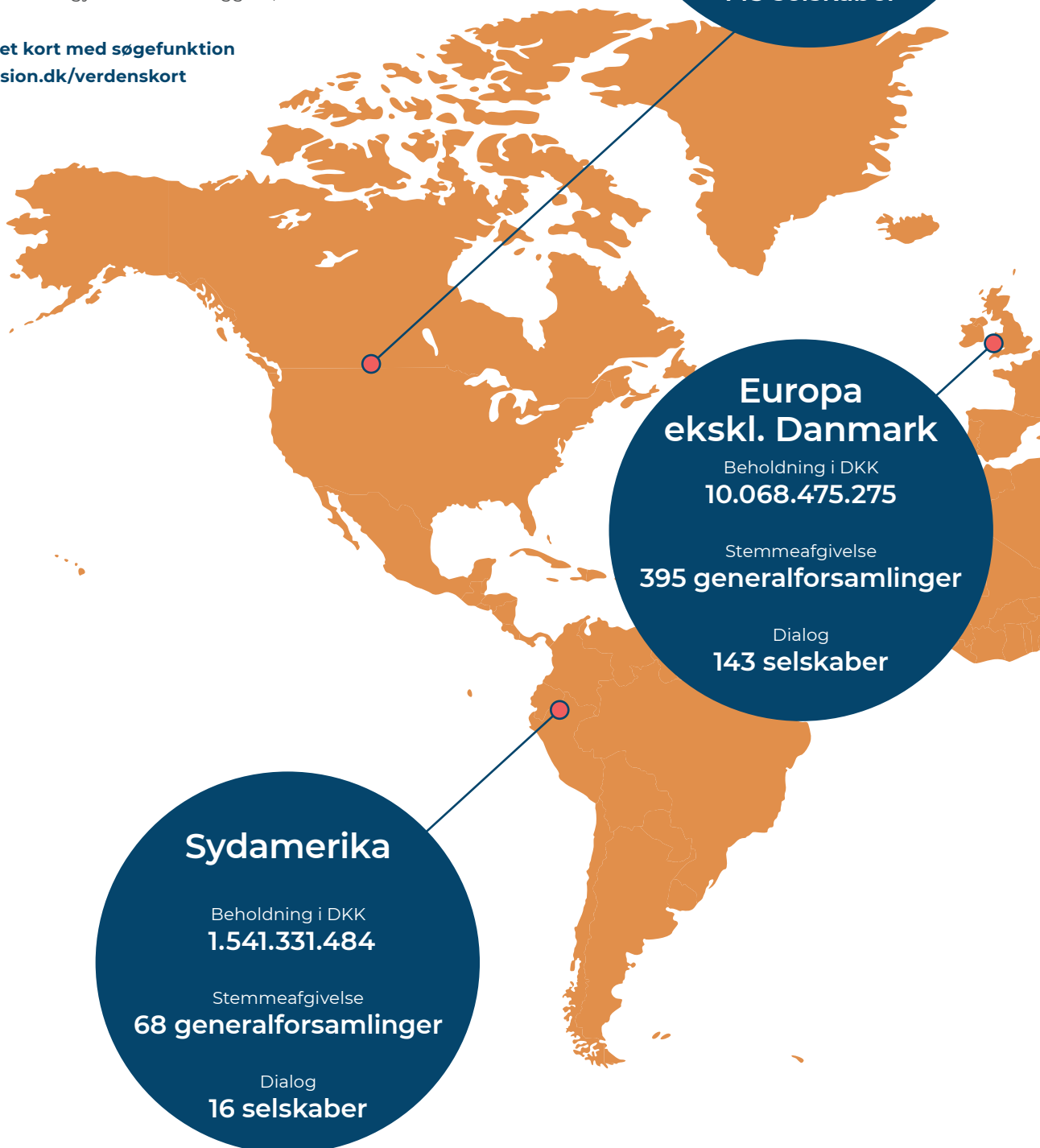

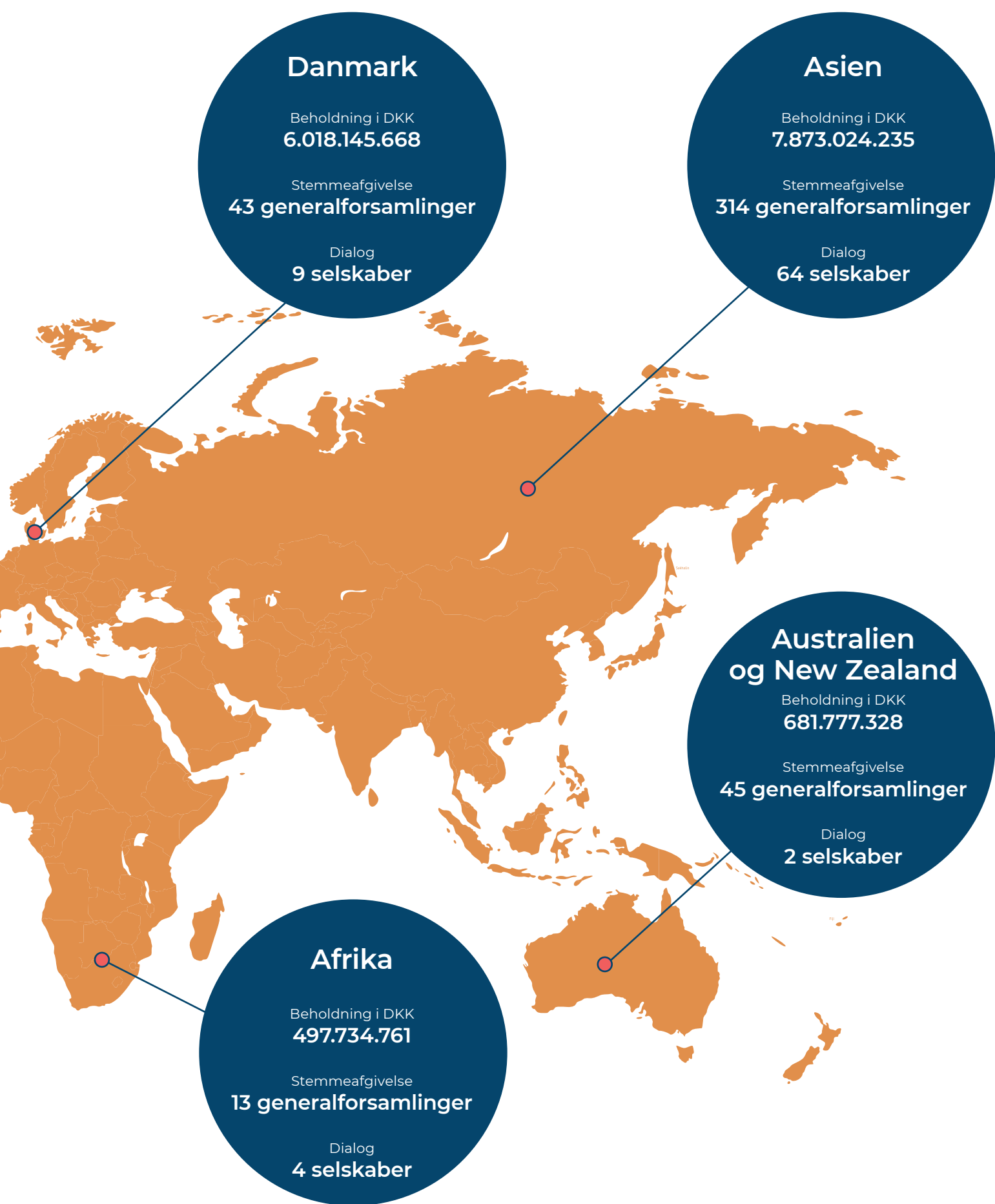
Positive fremskridt kan eksempelvis være, når selskaber anerkender de problemstillinger, som vi italesætter i vores engagement, eller at selskaberne udvikler strategier og mål inden for problemstillingerne, eksempelvis vedrørende kvinder i bestyrelsen, udledning af drivhusgasser eller bedre sikkerhed for deres medarbejdere.

Sådan har MP Pension stemt i 2017

I 2017 har vi sammenlagt afgivet stemmer på i alt 20.545 dagsordenpunkter på 1.719 generalforsamlinger. Når generalforsamlingerne er afholdt, offentliggør vi på vores hjemmeside, hvordan vi har stemt. Her er det muligt at søge på navngivne selskaber, lande og generalforsamlinger tilbage til 2010, hvor vi begyndte at offentliggøre, hvordan vi stemmer.

Se også detaljeret kort med søgefunktion på www.mppension.dk/verdenskort

Danmark

Beholdning i DKK
6.018.145.668

Stemmeafgivelse
43 generalforsamlinger

Dialog
9 selskaber

Asien

Beholdning i DKK
7.873.024.235

Stemmeafgivelse
314 generalforsamlinger

Dialog
64 selskaber

Australien og New Zealand

Beholdning i DKK
681.777.328

Stemmeafgivelse
45 generalforsamlinger

Dialog
2 selskaber

Afrika

Beholdning i DKK
497.734.761

Stemmeafgivelse
13 generalforsamlinger

Dialog
4 selskaber

2017 i tal og fakta

Vi forvalter milliarder kroner

114,3

I 2017 var investeringsafkastet

9%

Dialogmøder med medlemmer

MP Pension går ind for dialog og åbenhed også om de svære emner. Derfor afholder vi hvert år dialogmøder med medlemmer, hvor repræsentanter fra pensionskassen mødes med medlemmer for at udveksle idéer og synspunkter. I 2017 afholdt vi tre dialogmøder, blandt andet med børnearbejde som tema.

I 2018 forventer vi at invitere til flere dialogmøder. De første finder sted den 20. og 22. marts og har fokus på tobak. Det præcise tidspunkt og sted annonceres på mppension.dk

Eksempler på afholdte dialogmøder i 2017

H + H	17.01
Lundbeck	19.01
Bavarian	28.02
BP	25.04
DONG	01.05
Alm. Brand	23.05
Carlsberg	19.06
ISS	29.06
BMW	28.09
BASF	29.09

Top 10 aktieinvesteringer

1. Novo Nordisk
2. Danske Bank
3. VISA
4. Alphabet INC-CL A
5. Housing Development Finance
6. Facebook
7. Wells Fargo & Co
8. DSV
9. Apple
10. Alphabet INC-CL C

Selskaber og lande vi har ekskluderet

58

Milliarder kroner i grønne investeringer

2,6

Emner for dialog globalt

Strategi, risici og kommunikation

18,6%

Miljø

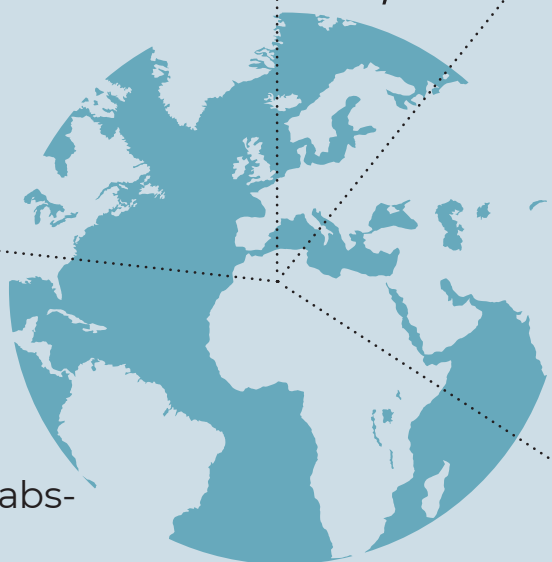
15,2%

Sociale spørgsmål

23,6%

God selskabsledelse

42,7%

Generalforsamlinger vi har stemt på

Danmark

43

Med i alt 642 dagsordenspunkter

Globalt

1.719

Med i alt 20.545 dagsordenspunkter

Følg MP Pension på

Selskaber MP Pension har aktier i

1.700

Danske selskaber vi har sendt breve til

38

Fordeling af aktiver

Udenlandske aktier	32%
Guldrandede obligationer	31%
Emerging Markets obligationer	12%
High Yield obligationer	9%
Unoterede aktier	8%
Danske aktier	5%
Øvrige	5%

MP Pension

Smakkedalen 8
DK-2820 Gentofte
www.mppension.dk

MP Pension er en medlemsejet pensionskasse for 126.000 magistre, gymnasielærere og psykologer.

Vores vision er at skabe et højt afkast på et ansvarligt grundlag. Derfor understøtter vores investeringsstrategi den globale klimaaf tale om maksimalt 2 grader global opvarmning.

Vi tager stolt et medansvar for vores samfund, og vores mål er at levere et højt afkast og bidrage med positive forandringer i forhold til menneskerettigheder, arbejdstagerforhold og klima.

Redaktion: Anders Schelde, Christina Dorff, Mogens Holbøll, Christian Gundtoft og Charlotte Sølling.

Layout: Robert Jensen, blacknetwork.dk · Tryk: Grafisk Raadgivning · Fotos: Emil Jakobsen, Ulrik Jantzen og Robert Jensen.

MP Pension, Smakkedalen 8, 2820 Gentofte, www.mppension.dk · CVR 20766816 · Udgivet marts 2018 · Oplag: 1.300.